

Ö?retmen Tutumlar? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). Ö?retmen Tutumlar? Ölçe?i. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=27161>

Özet

Öğretmen Tutumları Ölçeği (ÖTÖ), ilköğretim öğrencilerinin algıladıkları öğretmen tutumlarının ölçmek amacıyla 2011 yılında Duygu Sarmusak tarafından geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Ölçek, öğrencilerin öğretmenlerinin sınıf içi davranışları ve yönetim stillerini değerlendirmelerine olanak tanır. Ölçek, toplam 19 maddeden oluşmakta olup, öğretmen tutumlarının üç temel alt boyutta incelenmektedir: **Demokratik**, **Otoriter** ve **Serbest** (Laissez-faire). Ölçeğin geliştirme çalışmaları, 4. ve 5. sınıf düzeyindeki ilköğretim öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiş ve psikometrik özellikleri (geçerlik ve güvenirlik) analiz edilmiştir.

ÖTÖ, özellikle öğretmen tutumlarının öğrencilerin akademik başarıları, motivasyonu ve ahlaki gelişimleri üzerindeki etkilerini inceleyen eğitim ve gelişim psikolojisi araştırmalarında kullanılmak üzere tasarlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Öğretmen Tutumları, Öğrenci Algısı, Demokratik Tutum, Otoriter Tutum, Serbest Tutum, Eğitim Psikolojisi, Likert ölçeği, Psikometrik Ölçek Geliştirme.

Yazarlar

Duygu Sarmusak

Amaç

Öğretmen Tutumları Ölçeği'nin (ÖTÖ) temel amacı, ilköğretim kademesinde öğrenim gören öğrencilerin, kendi öğretmenlerinin sınıf yönetimi ve öğrenci ilişkilerindeki tutumlarının ne şekilde algıladıklarını belirlemektir. Bu tutumlar, öğrencilerin bakış açısıyla **Demokratik**, **Otoriter** ve **Serbest** olmak üzere üç ana başlık altında ele alınmaktadır.

Bu ölçek, aynı zamanda, öğrencilerin algıladıkları öğretmen tutumlarının, öğrencilerin **empatik beklimleri** ve **ahlaki değer yargıları** üzerindeki potansiyel etkilerini incelemeyi amaçlayan daha geniş kapsamlı bir araştırmaların parçası olarak geliştirilmiştir. Ölçek, eğitim ortamındaki öğretmen davranışlarının öğrenci gelişimine etkilerini ölçmek için standartlaştırılmış bir araç sağlamaktadır.

Yapı

Ölçek, öğretmenlerin sınıf içi davranışları ve öğrencilere yaklaşımlarını temsil eden üç temel psikolojik yapıyı ölçmektedir. Bu yapılar, toplam 19 madde ile temsil edilmektedir:

Demokratik Tutum (10 Madde): Öğretmenin öğrencilerin fikirlerine değer verdiği, katılıma teşvik ettiği ve ders materyallerini zenginleştirerek (görsel, işitsel, deneysel materyallerle anlatır) öğrenme sürecini kolaylaştırarak algısını ölçer.

Otoriter Tutum (4 Madde): Öğretmenin sınıf kurallarını kendisinin koyduğunu, katı disiplin uyguladığını ve öğrenci özerkliğine sınıfı getirdiği algısını ölçer (Örnek madde: Ders kurallarını kendisi koyar).

Serbest Tutum (5 Madde): Öğretmenin sınıf yönetiminde gevşek davranışları, belirgin kuralları olmadığını ve kuralları öğrenci isteğine göre kolayca değiştirebildiği (laissez-faire) algısını ölçer (Örnek madde: Derslerde belli kuralları yoktur, kuralları istemize göre değiştirebilir).

Geçerlik

Öğretmen Tutumları Ölçme Formu'nun yapı geçerliliği çalışmalarıyla belirlemek amacıyla 4. ve 5. sınıflar düzeylerinden toplam 150 ilköğretim öğrencisi üzerinde bir ön uygulama gerçekleştirilmiştir. Bu veriler kullanılarak ölçeğin faktör yapısını ortaya koymak üzere Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmıştır.

Yapı geçerliliği analizinin ilk aşamasında, verilerin faktör analizine uygunluğunu değerlendirmek için Kaiser Mayer Olkin (KMO) ve Barlett testi sonuçları incelenmiştir. KMO katsayısının 0.614 olduğu tespit edilmiş, bu değer faktör analizi için kabul edilebilir düzeydedir. Ayrıca Barlett testi sonucunun ($\chi^2 = 1196,2611$, $p < 0.001$) anlamlı çıkması, verilerin çok değişkenli normal dağılıma sahip olduğunu ve faktörleme için uygun olduğunu göstermiştir.

Güvenirlilik

Öğretmen Tutumları Ölçeği'nin güvenilirliğini, yani ölçümlerin tutarlılığını değerlendirmek amacıyla madde analizine dayalı olarak Cronbach alfa iç-tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Bu katsayılar, ölçeğin tutarlı sonuçlar ürettiğini kanıtlanmıştır.

Hesaplanan iç-tutarlılık katsayıları alt boyutlar ve ölçeğin bütünü için aşağıdaki gibi bulunmuştur:

Birinci faktör (Demokratik Tutum) için: 0.83

İkinci faktör (Otoriter Tutum) için: 0.71

Üçüncü faktör (Serbest Tutum) için: 0.72

Ölçeğin bütünü için: 0.8766

Ölçeğin genel güvenilirlik katsayısı olan 0.8766, ölçeğin yüksek düzeyde iç tutarlılığına sahip olduğunu ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermektedir.

Faktör Analizi

Ölçeğin faktör yapısının belirlenmesi amacıyla uygulanan Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA), verilerin faktörlerle uyumlu olduğunu doğrulayan KMO ve Barlett testlerinin ardından gerçekleştirilmiştir. AFA sonuçları, Öğretmen Tutumları Ölçeği'nin beklenen teorik yapıyla uyumlu olarak üç alt boyuttan oluştuğunu ortaya koymuştur: Demokratik, Otoriter ve Serbest.

Bu üç faktörlü yapı, öğretmen tutumlarının farklı boyutları öğrenciler tarafından ayrı ayrı algılandığını göstermekte ve ölçeğin **yapısal geçerliliğini** desteklemektedir. Toplam 19 maddenin her birinin ilgili faktör altında yüksek yüklenme değerine sahip olduğu belirlenmiştir.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Geliştirme (Development)

Format: 19 maddeden oluşan 4'lü Likert ölçeği.

Dil: Türkçe (Turkish)

Popülasyon Grubu: İlköğretim Öğrencileri

Yaş Grubu: 4. ve 5. sınıf öğrencileri (Yaklaşık 9-11 yaş)

Popülasyon Detayları: Geçerlik çalışması 4. ve 5. sınıf düzeylerinden 150 ilköğretim öğrencisi üzerinde yapılmıştır.

Test Metodolojisi: Öğrenci öz bildirim (Self-report) yöntemiyle, öğrencilerin öğretmenlerinin davranışlarına ilişkin algılarını değerlendirmeleri esasına dayanır. Derecelendirme formatı: 1=hiçbir zaman - 4=çok zaman.

Anahtar Kelimeler

Öğretmen-Öğrenci ilişkisi, Eğitim Psikolojisi, Sınıf Yönetimi, Çıktıları, Faktör Analizi, Ahlaki Değer Yargıları.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Duygu Sarmusak

Yazar ORCID Tanımlama Numarası: Bilgi mevcut değil.

Kurum E-posta Adresleri: Bilgi mevcut değil.

Yazınma Adresi: Bilgi mevcut değil.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, Duygu Sarmusak tarafından 2011 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde sunulan bir yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilmiştir. Ölçeğin kullanımı için telif hakları ve izinler, sorumlu yazarın ve tezin yayınlandığı kurumun politikalarına tabidir.

Test Yılı: **2011**.

Referanslar

Sarmusak, D. (2011). *İlköğretim öğrencilerinin empatik eğilimleri ve algıladıkları öğretmen tutumlarının öğrencilerin ahlakî değer yargılarına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tezin orijinal kaydına YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişilebilir: tez.yok.gov.tr

Ölçeğin orijinal PDF dosyası burada indirilebilir: [ogretmen-tutumlari-olcegi-toad.pdf](#)

Öğretmen Tutumları Ölçeği Maddeleri

Öğretmen Tutumları Ölçeği (ÖTÖ), öğrencilerin öğretmenlerinin davranışlarını değerlendirdiği 3 alt boyut ve 19 maddeden oluşmaktadır:

Demokratik (10 madde): Dersleri görsel, işitsel ve deneysel materyallerle anlatır.

Otoriter (4 madde): Ders kurallarını kendisi koyar.

Serbest (5 madde): Derslerde belli kurallarmız yoktur, kurallar isteğimize göre değişebilir.